

Tiina Miettinen

Krohnin kolme kiehtovaa sisarusta

Maarit Leskelä-Kärki: Kirjoittaen maailmassa. Krohnin sisaret ja kirjallinen elämä. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki 2006.

Puhuttaessa Krohnin sisaruksista ensimmäiseksi tulee tietenkin mieleen Aino Kallas. Moni on lukenut Aino Kallaksen päiväkirjat ja Riitta Kallaksen toimittaman kaksiosaisen kirjekokoelman *Kolme naista, kolme kohtaloa*. Nämä teokset luettuaan moni on kuvittellut tuntevansa hyvin koko Krohnien perheen. Maarit Leskelä-Kärjen väitöskirja paljastaa, että perheestä ei ole kerrottu läheskään kaikkea. Sisaret Aune ja Helmi sekä koko Krohnien perhe on nähty Aino Kallaksen kautta. Heillä ei ole ollut tavallaan omaa elämää muuta kuin kuuluisan kirjailijan sisarina.

Lukija, joka on perehtynyt Aino Kallaksen elämään ja tuotantoon lukee Leskelä-Kärjen väitöskirjaa tietenkin eri silmin kuin lukija, jolle aihepiiri on vieras. Myönnän itsekin tarttuneeni väitöskirjaan hivenen ylimielisin tuntein arvellen, ettei se kerro mitään uutta. Arvioni oli väärä. Aino Kallas avautuu sivuilla toisenlaisena kuin päiväkirjoissa ja julkaistuissa kirjeissä. Vastaavasti Aune ja Helmi nousevat yksilöinä ja toimijoina esiin. Maarit Leskelä-Kärki onnistuu kuvaamaan Ainin yhtenä kirjoittavana sisarena sisarien joukossa. Suuri Taiteilija elämää suurempine rakkaussuhteineen arkipäiväistyy kiintoisalla tavalla.

Kolmen sisaren vaiheiden kautta jokainen kirjoittavista sisaruksista paljastuu uudella tavalla valossa. Leskelä-Kärki muistuttaa, että Helmi Krohn ei ollut ainoastaan kirjailija, vaan myös toimittaja ja suomentaja. Harva tietää sitäkään, että Aune Krohn oli erittäin tuottelias kirjailija. Hänellä oli yllättävän julkinen rooli uskonnollisissa piireissä niin kirjailijana kuin luennoitsijana. Yhteistä kaikille kolmelle sisarelle oli kirjoittaminen mutta muuten he olivat yllättävän erilaisia persoonia.

Aune Krohnin merkitys sisarussarjan eräänlaisena uskottuna ja koossapitävänä voimana on ollut tärkeä. Ilman Aunea moni asia olisi tapahtunut ehkä kokonaan toisin. Helmi Krohnin tietynlainen ulkopuolisuus suhteessa sisariin nousee myös väitöskirjassa kiinnostavasti esiin. Hän oli Ainon ja Aunen sisarpuoli. Tämä ei koskaan unohtunut ja aika-ajoin se kärjisti sisarusten keskinäisiä suhteita. Krohnit olivat ns. "uusperhe" ja ongelmat olivat samoja kuin nykypäivänä. Sisarusten keskinäisten suhteiden kuvaaminen on väitöskirjan kiintoisimpia teemoja.

Leskelä-Kärki onnistuuakin painottamaan eri sisarten välisiä suhteita sangen tasapainoisesti. Aino Kallas kaanoniin hyväksyttynä henkilönä tuntuu silti vaativan erityistä huomiota. Leskelä-Kärki puolustaa usealla rivillä sitä, miksi hän ei ole ottanut tutkimukseensa mukaan Aino Kallaksen ystävätärtä Ilona Jalavaa. Tekijä ei selitä yhtä laajasti sitä, miksi Aunen tai Helmin tärkeimpiä ystäviä ei ole otettu mukaan. Samoin veljet jäävät melko varjomaisiksi hahmoiksi sisarusten taustalle. Perustelut juuri Ilonan pois jättämisestä ovat turhia, koska tutkimuksen lähtökohdaksi on valittu sisarusten välisten suhteiden analyysi.

Väitöskirjan kuvaa erittäin kiinnostavasti 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun suomalaisen kulttuuria. Leskelä-Kärki ei kerro pelkästään sisarusten keskinäisestä kanssakäymisestä ja kirjallisesta elämästä. Hän tuo sen lisäksi esiin ajan ihmisille tärkeitä sosiaalisia verkostoja. Krohnin sisaruksille oli helppoa päästä julkisuuteen kirjoittamalla, koska he olivat syntyneet ns. oikeisiin piireihin. Mielenkiintoista on sekin, että Helmin harrastama spiritualismi eli moderni okkultismi oli Euroopassa laajalle levinnyt liike eikä vain pienen piirin erikoinen ajanviette. Aikakauden kuvaus aatevirtauksineen punoutuu luontevasti sisarusten elämänvaiheisiin.

Leskelä-Kärki ei lähde voimakkaasti kritisoimaan aiempaa tutkimusta Krohnin sisarista. Se johtuu osittain siitä, että tutkimuskirjallisuutta on oikeastaan yllättävän vähän. Leskelä-Kärki tuo muutamissa kohdissa esiin sen, että hän on eri mieltä Kai Laitisen kanssa Aino Kallaksesta. Kritiikin olisi voinut esittää täsmällisemmin ja suorasanaisemmin, koska se joka tapauksessa tulee esiin. Hieman voimakkaammin Leskelä-Kärki uskaltautuu olemaan Vesa Vareksen kanssa eri mieltä Helmi Krohnista.

Leskelä-Kärjen käyttämä empaattinen lähestymistapa on tutkimustyössä aina kaksiteräinen miekka. Lukijana ja arvostelijana aloin miettiä myös omia vaikuttimiani tarttua väitöskirjaan. Myönnän rehellisesti, että uteliaisuuteni ei koskenut pelkästään sisarusten kirjoittamista, vaan myös heidän elämänvaiheitaan ja ihmissuhteitaan. Leskelä-Kärki pohtii väitöskirjansa alussa omaa tutkijan oikeuttaan tunkeutua intiimiin ja salattuun aineistoon. Hän kertoo haluavansa suhtautua sisaruksiin kunnioittavasti, empaattisesti ja ymmärtävästi. Miten tällainen tutkimusote huomioi sen, että lukijat voivat tarttua valmiiseen tutkimukseen kyseenalaisin motiivein? He saattavat lukea tutkimuksen etsiäkseen siitä skandaaleja ja vaiettuja perhesalaisuuksia. Tällöin olisi hienotunteisinta jättää tutkimus kokonaan tekemättä. Jos historiantutkimuksessa lähdetään liian kunnioittavalle linjalle, päädytään lopulta umpikujaan.

Kokonaisuutena Leskelä-Kärjen väitöskirja on erinomainen. Sitä ei malta jättää käsistään ennen viimeistä sivua. Sanoisin, että se on hyvin harvinaista väitöskirjojen kohdalla.

Kirjoittaja on filosofian liseniaatti ja kirjoittaa väitöskirjaansa perhejärjestelmien muutoksesta 1600-1700 -lukujen Kanta-Hämeessä Tampereen yliopiston historian laitoksella.